

Spis treści

Wstęp	11
Spotkanie z przestępcą	11
Istota twórczej resocjalizacji	13
Intuicja i wyobrażenia w praktyce resocjalizacyjnej	15

część I

MIĘDZY HEURYSTYKĄ A PEDAGOGIKĄ RESOCJALIZACYJNĄ

Rozdział 1. Tożsamościowe konteksty twórczej resocjalizacji	19
1.1. Refleksje wokół twórczej resocjalizacji	19
1.1.1. Spór z postmodernizmem	20
1.1.2. Tania kultura	24
1.1.3. Nowe konteksty pedagogiki resocjalizacyjnej	25
1.2. Współczesna myśl resocjalizacyjna. Koncepcje i teorie	27
1.2.1. Koncepcje behawioralne	30
1.2.2. Koncepcje interakcyjne	32
1.2.3. Koncepcje wielowymiarowe	39
1.3. Resocjalizacja jako nauka o wychowaniu	42
1.4. Człowiek. Twórczość. Tożsamość. Projektowanie resocjalizacji ..	46
1.4.1. Człowiek jako sens wychowania	47
1.4.2. Twórczość a resocjalizacja	48
1.4.3. Krótki przegląd teorii twórczości	49
1.4.4. Współczesne nurty pedagogiki kultury – pedagogika twórczości i jej przedstawiciele	54
1.5. Tożsamościowe konsekwencje socjalizacji nieletnich	66
1.5.1. Młodzi Polacy a patologie społeczne	68
1.5.2. Socjalizacja a rozwój tożsamościowy człowieka	69
1.5.3. Środowiskowe mechanizmy socjalizacji	70

1.5.4. Socjalizacyjna rola rodziny	75
1.5.5. Socjalizacja a zaspakajanie potrzeb człowieka	79
1.5.6. Socjalizacyjne uwarunkowania empatyczności	81
1.5.7. Socjalizacyjne uwarunkowania agresji	87
1.6. Tożsamość nieletnich jako resocjalizacyjna kategoria zmiany ..	93
1.6.1. Identyfikacja tożsamości	94
1.6.2. Tożsamość a role społeczne	96
1.6.3. Wzory jako narzędzie kreowania tożsamości	100
1.6.4. Autoprezentacje nieletnich jako mechanizm zmiany parametrów tożsamości	101
1.6.5. Refleksje empiryczne na temat wybranych parametrów tożsamości młodych Polaków	103
1.7. Wizualizacje tożsamości. Kreowanie alternatywnej autoprezentacji nieletnich	106
1.7.1. Wywieranie wrażenia a wizualizacje tożsamościowe	108
1.7.2. Normy i cechy autoprezentacyjne nieletnich	115
1.7.3. Wpływ wizualizacji parametrów tożsamości na Ja nieletnich	118
1.8. Intuicja w procesie twórczej resocjalizacji	121
1.8.1. Intuicja w działaniach pedagogicznych	123
1.8.2. Intuicja a kreatywność wychowawcza	125
1.8.3. Myślenie intuicyjne	127
1.9. Metodologiczne podstawy twórczej resocjalizacji	128
1.9.1. Podstawowe różnice między koncepcją twórczej resocjalizacji a klasycznie pojmowaną pedagogiką resocjalizacyjną	128
1.9.2. Heurystyczny wymiar resocjalizacji	130
1.9.3. Metody twórczej resocjalizacji a heurystyczna wizja wychowania	131
1.10. Posumowanie	135
Pytania kontrolne	136
Polecane lektury	136
Rozdział 2. Metodyczne konteksty twórczej resocjalizacji	137
2.1. Struktura i dynamika procesu twórczego w resocjalizacji	137
2.1.1. Elementy strukturalne procesu twórczego	138
2.1.2. Etapy procesów przedtwórczych i interpretatywnych ...	145
2.2. Dwubiegowość procesu wychowania resocjalizacyjnego ...	146
2.2.1. Reguła wzajemności a proces wpływu wychowawczego ..	149

2.2.2. Teoretyczne przesłanki wychowania resocjalizacyjnego . .	151
2.3. Twórcze postępowanie resocjalizacyjne	155
2.3.1. Postępowanie resocjalizacyjne jako sposób wywierania wpływu	156
2.3.2. Kulturotechnika a metody twórczej resocjalizacji	158
2.3.3. Uwarunkowania i ograniczenia twórczego postępowania resocjalizacyjnego	160
2.4. Twórcza resocjalizacja jako proces i efekt	162
2.4.1. Rola kompetencji wychowawczych w kreowaniu wychowanka	166
2.4.2. Inne przesłanki skutecznej resocjalizacji	170
2.5. Teleologiczne założenia twórczej resocjalizacji	171
2.5.1. Celowość resocjalizacji	172
2.5.2. Cele twórczej resocjalizacji	175
2.6. Zalecenia metodyczne w procesie twórczej resocjalizacji	176
2.6.1. Zalecenie wszechstronnej diagnozy	178
2.6.2. Zalecenie komplementarności postępowania	178
2.6.3. Zalecenie elastyczności postaw pedagogicznych	179
2.6.4. Zalecenie adekwatnego doboru metody	180
2.6.5. Zalecenie kreowania wychowanka	181
2.7. Strategie metodyczne w procesie twórczej resocjalizacji	182
2.7.1. Strategie definicyjne	183
2.7.2. Strategie operacyjne	186
2.8. Procedury metodyczne w procesie twórczej resocjalizacji	190
2.8.1. Metodyczne techniki rozwijające	191
2.8.2. Metodyczne techniki utrwalające	192
2.8.3. Metodyczne techniki adaptujące	192
2.8.4. Rodzaje i funkcje technik operacyjnych	193
2.9. Podsumowanie	199
Pytania kontrolne	200
Polecane lektury	200
Rozdział 3. Metody twórczej resocjalizacji	201
3.1. Metoda Teatru Resocjalizacyjnego (MTR). Z doświadczeń Teatru Resocjalizacji „Scena Coda”	201
3.1.1. Teoretyczne przesłanki Teatru Resocjalizacyjnego	201
3.1.2. Refleksje wokół działalności teatralnej	203
3.1.3. „Scena Coda”. Krótka historia eksperymentu resocjalizacyjnego	208

3.1.4. Wyniki eksperymentu	218
3.2. Podstawowe założenia Metody Teatru Resocjalizacyjnego oraz Metody Resocjalizacji przez Sport	225
3.2.1. Przesłanki osobowe	227
3.2.2. Przesłanki organizacyjne	229
3.2.3. Etapy działalności	234
3.3. Metoda Resocjalizacji przez Sport (MRS)	238
3.3.1. Rola wychowania fizycznego i sportu w resocjalizacji ...	239
3.3.2. Efekty wychowawcze MRS	244
3.4. Drama jako metoda wspomagająca proces resocjalizacji	246
3.4.1. Pedagogiczne założenia dramy	247
3.4.2. Podstawowe techniki dramowe	251
3.5. Terapia przez muzykę jako metoda wspomagająca proces resocjalizacji	252
3.5.1. Rodzaje muzykoterapii	255
3.5.2. Przebieg resocjalizacyjnych zajęć muzycznych	258
3.5.3. Muzykoterapia alternatywna	261
3.6. Plastyka jako metoda wspomagająca proces resocjalizacji	262
3.6.1. Wychowanie plastyczne	264
3.6.2. Celowość resocjalizacji przez plastykę	266
3.7. Psychodrama i socjodrama jako metody wspomagające proces resocjalizacji	268
3.7.1. Procedury psychodramatyczne	269
3.7.2. Psychodrama	272
3.7.3. Cele, struktura, normy i role resocjalizacyjnych zespołów psychodramatycznych i socjodramatycznych	277
3.8. Podsumowanie	281
Pytania kontrolne	281
Polecane lektury	282

CZĘŚĆ II

MIĘDZY TEORIĄ A PRAKTYKĄ TWÓRCZEJ RESOCJALIZACJI

Rozdział 4. Uwarunkowania efektywności form wychowawczych w zakładach poprawczych i schroniskach dla nieletnich	285
4.1. Założenia badań i pytania badawcze	285
4.2. Przegląd form działań wychowawczych w zakładach poprawczych i schroniskach dla nieletnich	289

4.3. Poziom zaangażowania wychowanków w proponowane formy zajęć	293
4.3.1. Biografie nieletnich a poziom zaangażowania w zajęcia wychowawcze	296
4.3.2. Biografie wychowanków a wybory form zajęć wychowawczych	300
4.4. Efektywność realizowanych zajęć w opinii wychowanków	301
4.5. Formy wychowawcze a możliwości readaptacji społecznej wychowanków	305
4.6. Podsumowanie	308
Pytania kontrolne	311
Polecane lektury	311

Rozdział 5. Wybrane formy działań socjalizacyjno-kulturowych w placówkach penitencjarnych

5.1. Program socjalizacji kulturą na przykładzie Ośrodka Działań Kulturalnych przy Zakładzie Karnym w Siedlcach	313
5.2. Więzienna twórczość literacka oraz współpraca z instytucją kultury na przykładzie Zakładu Karnego we Włocławku	316
5.3. Satyryczna działalność plastyczna jako alternatywa wychowawcza na przykładzie Aresztu Śledczego w Łodzi	322
5.4. Aktywność w poznawaniu przyrody jako metoda wspomagająca resocjalizację skazanych na przykładzie Zakładu Karnego w Grądach Woniecko	326
5.5. Więzienna działalność teatralna na przykładzie Teatru „Po Drodze...”, działającego przy Zakładzie Karnym w Kłodzku	330
5.6. „Czarna Owca. Skazani na ochronę przyrody”. Projekt resocjalizacyjno-oświatowy realizowany w Zakładzie Karnym w Wołowie	333
5.7. Więzienny program kulturalno-wychowawczy „Sztuka za kratą” – Areszt Śledczy w Kielcach	337
5.8. „Zakazane Twarze – prawdziwe historie życia mężczyzn z więzienia”. Projekt psychodramowy realizowany w Oddziale Zewnętrznym Bemowo przy Areszcie Śledczym Warszawa Białoleka	339
5.9. Podsumowanie	341
Pytania kontrolne	342
Polecane lektury	343

Rozdział 6. Zakończenie – od resocjalizacji naprawczej do kreująco-rozwojowej	344
6.1. Resocjalizacja a wpływ społeczny	344
6.2. Nowy wymiar pedagogiki resocjalizacyjnej	345
6.3. Teoria i praktyka resocjalizacyjna. W poszukiwaniu konsensusu	347
6.4. Post scriptum	349

ANEKS

Scenariusz spektaklu <i>Tam na drugim brzegu</i>	353
Projekt dramowy <i>Coś o Kacprze</i>	363
Przykładowe techniki psychodramatyczne wspierające proces resocjalizacji	372
Przykładowe techniki socjodramatyczne wspierające proces resocjalizacji	378
Ćwiczenia warsztatowe podnoszące samoocenę	381
Ćwiczenia rozwijające umiejętności komunikacyjne	383
Bibliografia	385
Indeks nazwisk	399
Indeks rzeczowy	404
Summary	409
Contents	410
Zusammenfassung	416
Inhalt	418
Резюме	424
Содержание	425